

Г. Г. Козоріз

Напрями підвищення ефективного функціонування системи соціального страхування в Україні

Визначено проблемні питання організаційно-фінансового характеру, що знижують ефективність функціонування та гальмують розвиток системи соціального страхування в Україні. Основну увагу приділено дослідженню динаміки видатків на соціальне та пенсійне забезпечення громадян з Державного бюджету. Обґрунтовано стратегічні напрями вдосконалення системи соціального страхування і механізми їх реалізації в Україні. Виявлено зв'язок між макроекономічними показниками, що характеризують результати функціонування національної економіки та розвиток системи соціального страхування. Основну увагу звернуто на наявність в Україні факторів макроекономічного характеру, що негативно впливають на розвиток системи соціального страхування, а саме: часті зміни в законодавчій базі, що має забезпечувати ефективний розвиток соціального страхування в країні; суперечності між державною політикою соціального страхування і механізмами її реалізації в реальній економіці; відсутність середньо- і довгострокової державної стратегії розвитку системи соціального страхування. На основі проведеного аналізу динаміки видатків з Державного бюджету України на формування фондів соціального страхування обґрунтовано необхідність вдосконалення організаційно-фінансових методів управління ними.

Ключові слова: страхування, соціальне страхування, пенсійне страхування, страхові фонди, реформування.

За роки незалежності в Україні сформована нова система соціального страхування, що за принципами побудови відповідає міжнародним стандартам, зокрема вимогам Європейського кодексу соціального забезпечення та рекомендаціям Міжнародної організації праці (МОП). Проте вітчизняна система соціального страхування суттєво відрізняється від тих, що функціонують у розвинених країнах світу не тільки за показниками, що характеризують міру, повноту і своєчасність задоволення потреб населення в соціальному страхуванні, а й за якістю та ефективністю надання таких послуг державою. Більшість вітчизняних дослідників пов'язують наявність негативів у функціонуванні української системи соціального страхування із загальними проблемами макроекономічного характеру, акцентуючи увагу на таких питаннях, як низький рівень матеріального забезпечення більшої частини працездатного населення, низький рівень оплати праці в країні та високий рівень міграції населення, у тому числі і за межі держави, і відсутність достовірних механізмів обліку їх доходів, низький рівень обізнаності громадян з результатами розподілу та перерозподілу ресурсів держави на формування фондів соціального страхування.

Проблемні питання формування, розвитку і реформування системи соціального страхування в Україні знайшли висвітлення в наукових працях таких вітчизняних учених: О. Є. Губар, Е. М. Ковальська, Е. М. Лібанова, О. В. Макарова, В. М. Новіков, Л. І. Новосельська, М. П. Погайдак, А. А. Сидорчук, Н. А. Телічко та інші. Проте слід констатувати, що поряд з макроекономічними проблемами, що негативно впливають на розвиток вітчизняної системи соціального страхування, існують внутрішні проблеми, закладені в самій системі (її системному забезпеченні), що суперечать

задекларованим цілям і завданням її розвитку. До таких проблемних питань належать:

- суперечливість законодавчої бази, на основі якої визначаються цілі і завдання системи соціального страхування в забезпеченні захисних функцій населення України;
- часті зміни в законодавстві з боку органів влади;
- відсутність стратегічних напрямів розвитку системи соціального страхування з врахуванням можливих змін в економічній, соціальній, політичній та екологічній ситуаціях у країні.

Розв'язання зазначених проблемних питань акцентує увагу на необхідності посилення досліджень у напрямках визначення реальних і потенційних фінансових можливостей суспільства в забезпеченні потреб населення в соціальному страхуванні та розроблення ефективних механізмів їх реалізації. Саме з позицій оцінки фінансових можливостей суспільства та організаційних механізмів їх реалізації мають формуватись стратегічні напрями розвитку системи соціального страхування в Україні. На сьогодні у сфері соціального страхування розв'язання таких питань має розрізнений, фрагментарний характер. У результаті існує ціла низка проблем організаційного та фінансового характеру, що потребують нагального вирішення, а саме [1, с. 133]: відсутність єдиних принципів і критеріїв необхідності надання соціальних пільг і недостатня узгодженість соціальних виплат з іншими державними витратами; відсутність механізмів регулювання бюджетів страхових фондів; нечітке розмежування складу правопорушень і строків притягнення до відповідальності за всіма видами фінансової відповідальності системи соціального страхування тощо.

Основна увага в статті приділена обґрунтуванню напрямів підвищення ефективності функціонування системи соціального страхування за рахунок використання внутрішньодержавних можливостей і ліквідації наявних на сьогодні недоліків.

Відомо, що право громадян на соціальний захист гарантовано Конституцією України. Зокрема, ст. 46 передбачає право людини на соціальний захист держави в результаті настання загрозливих ситуацій для забезпечення її життєдіяльності. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, фінансові ресурси якого формуються коштом Державного бюджету, страхових внесків громадян, доходів підприємств, установ, організацій різних форм власності.

Чинна система загальнообов'язкового державного соціального страхування виокремлює такі види:

- страхування на випадок безробіття;
- страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності;
- страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, що спричинили втрату працездатності;
- пенсійне страхування.

Нормативно-правова основа кожного виду соціального страхування в Україні регламентується відповідними законами і законодавчими актами, на базі яких визначаються особливості організації їх функціонування, джерела створення фінансових ресурсів та економічних відносин, що при цьому виникають між основними учасниками страхового процесу: державою та юридичними особами як основними страховиками і фізичними особами як страхувальниками.

Важливо зазначити, що кожен вид соціального страхування, базуючись на принципах побудови системи загальнообов'язкового державного соціального

Напрями підвищення ефективного функціонування системи соціального страхування в Україні

страхування в Україні, визначає та законодавчо регламентує свою діяльність у межах визначених законів і законодавчих актів, що встановлюють правила і джерела формування Фондів соціального страхування, критерії їх розподілу та надання страхових послуг населенню (рис. 1).

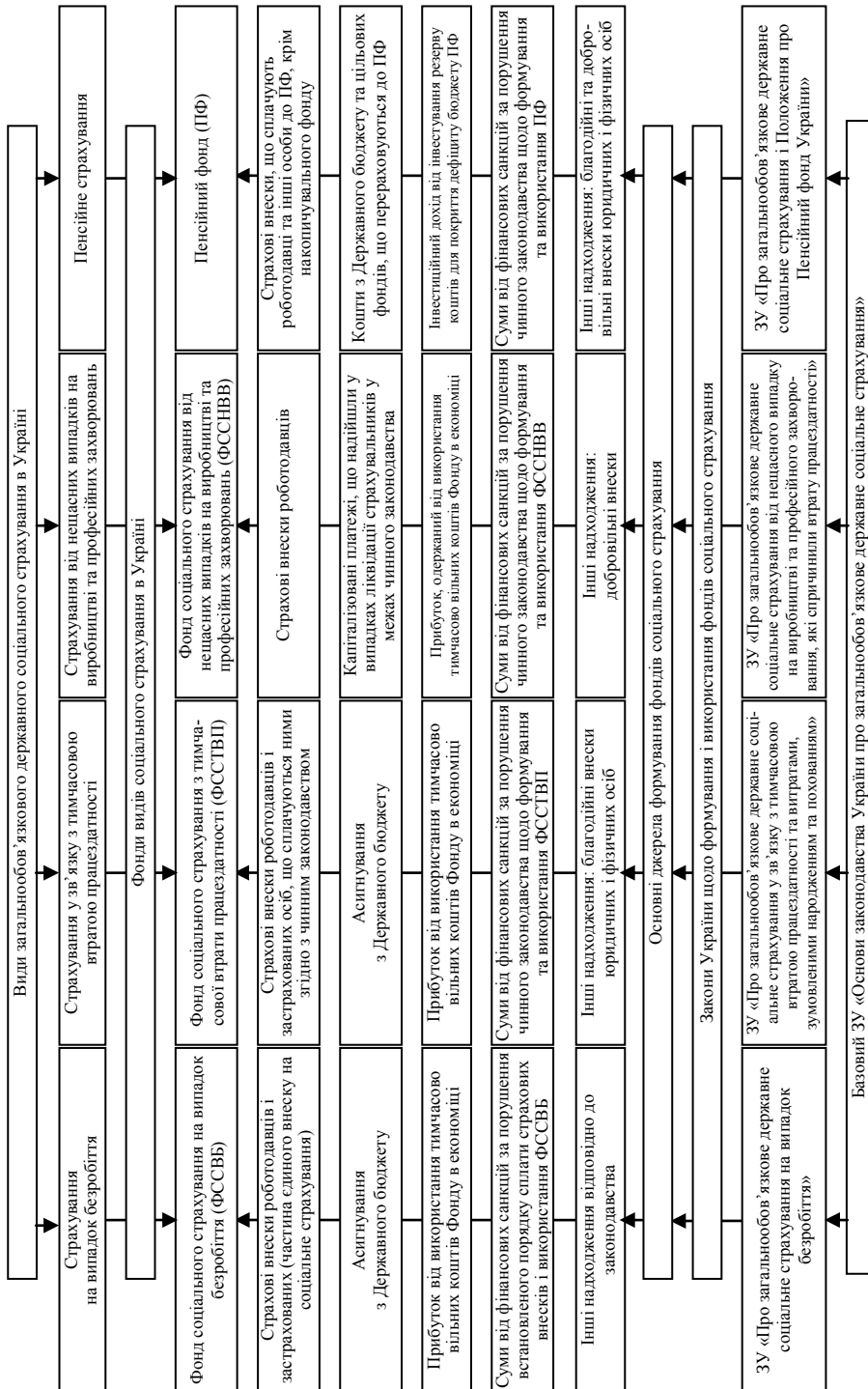

Рис. 1. Види, фонди і джерела фінансування загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні

Дослідження динамічних змін, що стосуються видатків з Державного бюджету на формування фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування за 2007-2013 рр. (табл. 1), дозволяє констатувати таке.

Таблиця 1

Динаміка видатків з державного бюджету України
на формування фондів соціального страхування за 2007-2013 рр., млн грн

Показники	Роки					Темпи зростання 2013 р. % до			
	2007	2009	2011	2012	2013	2007 р.	2009 р.	2011 р.	2012 р.
ВВП України	720731	913345	1302079	1400000	1444000	200,3	158,1	110,8	103,8
Видатки з Держбюджету на формування ФСС	29220,5	51517,6	63540,2	75254,5	88547,5	303,1	171,8	139,4	117,7
Питома вага видатків з Держбюджету у ВВП, %	4,0	5,6	4,8	5,3	6,1				

Складено автором.

1. За досліджуваний період в Україні сформувалась досить чітка тенденція щодо збільшення витрат з Державного бюджету на формування Фондів соціального страхування. Зокрема у 2013 р. загальна сума видатків з Державного бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення, що становила 88547,3 млн грн, порівняно з 2007 р., зросла більш ніж утричі. Однак, порівняно з 2012 р., величина надходжень з Державного бюджету для реалізації зазначених цілей зросла лише на 17,7%. Наведені дані свідчать про те, що при зберіганні загальної тенденції щодо зростання обсягів надходжень з Державного бюджету для створення ФСС їх темпи поступово знижуються.

2. Питома вага витрат з Державного бюджету на формування ФСС в Україні перебуває в межах 4-6% від обсягів ВВП. У той час як у розвинених країнах на цілі соціального страхування держава виділяє фінансові ресурси, величина яких становить 10-15% ВВП. При тому витрати держави на соціальне страхування в країнах з ринковою економікою складають найбільшу питому вагу в системі соціального захисту населення.

Аналіз структури фондів соціального страхування за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування показав, що найпотужнішим з них є Пенсійний фонд (ПФ). Видатки до ПФ з Державного бюджету у 2013 р. склали 83233,6 млн грн, або 93,9% від загальної суми видатків з державного бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення. Порівняно з 2007 р., надходження до ПФ з Державного бюджету збільшились на 324,9%, а за 2012-2013 рр. на 129,1% (табл. 2)

При тому слід зазначити, що фінансових ресурсів на виплату пенсій не вистачає. Дотації держави до Пенсійного фонду для виплати пенсій населенню України постійно зростають. Зокрема за досліджуваний період дотації з Державного бюджету до Пенсійного фонду зросли на 253,7%, а впродовж 2013 р. на 125,1%, порівняно з 2013 р. Наведені дані свідчать про те, що стратегічними напрямками забезпечення ефективного функціонування ПФ, як і інших фондів соціального страхування, є пошук нових фінансових джерел їх наповнення та максимальне використання реальних можливостей національної економіки щодо забезпечення потреб населення в соціальному страхуванні. Позитивним кроком у розв'язанні зазначених проблем слід вважати введення єдиного соціального внеску, згідно з Законом України

Таблиця 2

Динаміка видатків на пенсійне забезпечення з Державного бюджету України за 2007-2013 рр., млн грн

Показники	Роки					Відхилення 2013 р. до			
	2007	2009	2011	2012	2013	2007 р., %	2009 р., %	2011 р., %	2012 р., %
Видатки ПФ України з Державного бюджету	25618,5	35822,2	58317,2	64494,2	83233,6	324,9	232,4	142,8	129,1
Дотації на виплату пенсій	24237,7	35196,6	40562,2	49170,3	61469,8	253,7	174,7	151,6	125,1
Покриття дефіциту коштів ПФ України	-	-	17755,1	153223,9	21763,8	-	-	122,6	142,1

Складено на основі [2-6].

«Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування» [15] від 8 липня 2010 р. №2464-VI, перевагами якого стали: вигоди для роботодавців через відсутність потреби реєстру, сплати внесків і формування звітності у чотирьох державних соціальних фондах; формування єдиної бази платників внеску, що дає змогу швидше виявляти порушників; загальні правила стягнення внеску та єдина форма звітності, що підвищує ефективність стягнення, звітування та контролю.

Проте проблемними питаннями щодо впровадження в практику господарювання єдиного соціального внеску виявились недосконалість механізмів розподілу внеску між різними фондами соціального страхування та невідпрацьованість законодавчої бази стосовно зниження можливостей ухилення від сплати єдиного соціального внеску.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з проведенням адміністративної реформи», що набрав чинності 11 серпня 2013 р., функції адміністрування єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від Пенсійного фонду було передано до Міністерства доходів і зборів. Проте знизити заборгованість ПФ не вдалось. Навпаки, за період з 1 жовтня 2013 р. до 1 березня 2014 р. заборгованість ПФ зросла на 500 млн грн., або на 19,2% відносно досліджуваного періоду. Отже, можна стверджувати, що окремі постанови і рішення щодо вдосконалення функціонування системи загальнообов’язкового державного соціального страхування не можуть дати очікуваних результатів, оскільки потребують комплексного й одночасного реформування багатьох питань, пов’язаних з оплатою праці, зниженням рівня корупції на всіх рівнях суспільних і насамперед фінансових та економічних відносин, включаючи кардинальні зміни в оподаткуванні юридичних і фізичних осіб. Ситуація, у якій опинилась країна у 2014 р. під впливом негативних зовнішньо- і внутрішньодержавних факторів політичного та економічного характеру, поставила нові вимоги до вітчизняної системи соціального страхування. В Україні у 2014 р. вперше за роки незалежності з’явились нові категорії населення, які потребують невідкладного соціального захисту. До таких категорій належать: біженці з анексованого Криму, переселенці зі східних областей (Луганської, Донецької), сім’ї, що втратили годувальника під час військових дій із бандформуваннями та зовнішніми загарбниками, поранені захисники Батьківщини та мирне населення, особи, які втратили місце праці, доходи та засоби для забезпечення життєдіяльності в результаті військових дій ворожих угруповань.

Сьогодні в Україні вже десятки тисяч людей, які постраждали в результаті військових дій ворожих угруповань і потребують невідкладного соціального захисту держави.

Можна констатувати, що всі види загальнообов'язкового державного соціального страхування під наростаючим впливом потреб населення в соціальному захисті значно розширили асортимент своїх захисних функцій, діючи у тісній співпраці з волонтерами, спонсорами, добровільними громадськими організаціями. У результаті багато проблемних питань, пов'язаних із соціальним забезпеченням і соціальним страхуванням населення України, успішно й оперативно вирішуються.

Важливо також враховувати вклад міжнародних організацій у напрямках надання соціальної допомоги народу України. Однак з огляду на перспективу та за умов подолання політичної й економічної кризи, спираючись на досвід розвинених зарубіжних країн, можна виділити такі напрями розвитку системи соціального страхування:

- створення загальноекономічних передумов для розвитку ефективної системи соціального страхування;
- удосконалення механізмів загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- стимулювання розвитку добровільного соціального страхування, введення накопичувальної системи пенсійного забезпечення (рис. 2).

Реалізація *першого напрямку* передбачає необхідність реалізування таких завдань: збільшення розміру середньої заробітної плати та соціальних стандартів для стимулювання зростання страхових відрахувань; зменшення рівня безробіття (заходи щодо стимулювання збільшення робочих місць, притоку інвестицій, створення привабливого бізнес-середовища); зменшення рівня інфляції.

Другий напрям передбачає необхідність у здійсненні наступних завдань: детінізація трудової діяльності громадян через: зменшення ставок та реформування системи єдиного соціального внеску; зменшення обсягів страхової звітності підприємств; зменшення необґрунтованих видатків страхових фондів шляхом обмеження розміру виплат і скорочення або взагалі відсутності пільгових соціальних виплат (до прикладу пільгових пенсій); скорочення адміністративних видатків фондів шляхом їх об'єднання; формування уніфікованих принципів страхового забезпечення для всіх категорій громадян, без наявності пільг і преференцій.

Реалізація цих завдань частково запланована у проекті концепції реформування податкової системи, що сформований робочою групою при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі, зокрема у частині реформування єдиного соціального внеску. Запропоновано також організацію єдиного Фонду соціального захисту замість кількох фондів, що існують сьогодні, що дасть можливість зменшити видатки на утримання апарату фондів і підвищить прозорість їх діяльності за рахунок спрощення структури [15].

Для досягнення цілей *третього напрямку* необхідно здійснити такі завдання: напрацювання механізмів уникнення неплатоспроможності страхових фондів; гарантування виплати страхових внесків у разі ліквідації страхового фонду відповідно до законодавства; публічний і рівномірний доступ до інформації про діяльність страхових фондів: інформація про структуру зборів, плани роботи та переваги методів соціального страхування; стимулювання розвитку корпоративного соціального страхування.

Напрями підвищення ефективного функціонування системи соціального страхування в Україні

Рис. 2. Цільова структура напрямів розвитку системи соціального страхування в Україні

Розробка автора.

Важливим елементом реформування системи соціального страхування слід вважати впровадження накопичувального рівня пенсійного страхування та загальнообов'язкового медичного страхування.

На розгляді Верховної Ради України є кілька законопроектів щодо загальнообов'язкового медичного страхування з урахуванням таких підходів до його впровадження: з можливим залученням страхових компаній; шляхом об'єднання соціального медичного страхування та загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; запровадження медичного страхування як окремого виду соціального страхування з відповідною системою управління на тристоронній основі сторонами соціального партнерства.

Важливим напрямом удосконалення роботи органів соціального страхування є забезпечення постійного інформаційного зв'язку з населенням, підприємствами, органами місцевого самоврядування стосовно асортименту соціальних послуг, рівня виплат, розміру пенсій тощо. Інформаційна політика органів соціального страхування має ґрунтуватись на виконанні таких функцій: інформування через засоби масової інформації (далі – ЗМІ); здійснення зовнішньої та внутрішньої комунікації; робота з індивідуальними заявами, запитами громадян; добір, аналіз і моніторинг інформації із соціальних питань у ЗМІ.

Список використаних джерел

1. Губар О. Є. Соціальне страхування у забезпеченні суспільного добробуту / О. Є. Губар // Фінанси України. – 2002. – №8. – С. 130-136.
2. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2007 рік [Електронний ресурс] / Рахункова палата України, 2008. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/1126693.jsessionid=C67C6DB70B2732CF7FB7BCBD0A256CEB>
3. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2009 р. [Електронний ресурс] / Рахункова палата України, 2010. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16728123>
4. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2011 р. / Рахункова палата України, 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/.../Buletен_vykon_budg_2011.pdf
5. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2012 р. [Електронний ресурс] / Рахункова палата України, 2013. – Режим доступу : www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/.../Visnovok_2012.pdf
6. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2013 р. [Електронний ресурс] / Рахункова палата України, 2014. – Режим доступу : www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/.../Bul_6_mis_2013.pdf
7. Ковальська Е. М. Соціальний захист населення України: стан, проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Е. М. Ковальська // Перспективні научні дослідження-2012 : матеріали междунар. науч.-практ. конференції (17-25.02.2012 г.). – Софія : Бял ГРАД-БГ, 2012. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Economics.htm
8. Національна система загальнообов'язкового державного соціального страхування: сучасні проблеми та стратегія розвитку : монографія / Е. М. Лібанова, В. М. Новіков, О. В. Макарова [та ін.] ; Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України. – К., 2006. – 178 с.
9. Новосельська Л. І. Напрямки вдосконалення системи загальнообов'язкового соціального страхування [Електронний ресурс] / Л. І. Новосельська, М. П. Оліярник // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2006. – Вип. 16.1. – С. 438-441. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlntu/16_1/438_Nowoselska161.
10. Погайдак О. Б. Особливості розвитку системи загальнообов'язкового державного соціального страхування як елементу надійності захисту людей праці та якості життя в умовах трансформаційної економіки / О. Б. Погайдак // Економічний вісник Донбасу. – 2012. – №1(27). – С. 122-129.
11. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. №1058-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №49-51. – Ст. 376.
12. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23.09.1999 р. №1105-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №46-47. – Ст. 403.
13. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.10.2000 р. №1533-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №22. – Ст. 171.
14. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» від 18.01.2001 р. №2240-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 14. – Ст. 71.
15. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 р. №2464-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №2-3. – Ст. 11.
16. Сидорчук А. А. Теоретичні аспекти державного соціального страхування / А. А. Сидорчук // Український соціум. – 2012. – №3. – С. 105-120.
17. Телічко Н. А. Розвиток та оптимізація фінансового механізму соціального страхування в Україні / Н. А. Телічко // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – №1. – С. 104-109. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecvd.2014.118.pdf>

References

1. Hubar, O. Y. (2002). Sotsial'ne strakhuvannya u zabezpechenni suspil'noho dobrobutu [Social security in providing of social welfare]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 8, 130-136. [in Ukrainian].
2. Accounting Chamber of Ukraine (2008). *Zvit pro vykonannya Derzhavnoho byudzhetu Ukrainy za 2007 rik [Report on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2007]*. Retrieved from <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/1126693.jsessionid=C67C6DB70B2732CF7FB7BCBD0A256CEB> [in Ukrainian].

3. Accounting Chamber of Ukraine (2010). *Zvit pro vykonannya Derzhavnoho byudzhetu Ukrainy za 2009 rik [Report on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2009]*. Retrieved from <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16728123> [in Ukrainian].
4. Accounting Chamber of Ukraine. (2012). *Zvit pro vykonannya Derzhavnoho byudzhetu Ukrainy za 2011 rik [Report on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2011]*. Retrieved from www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/.../Buletyn_vykon_budg_2011.pdf [in Ukrainian].
5. Accounting Chamber of Ukraine (2013). *Zvit pro vykonannya Derzhavnoho byudzhetu Ukrainy za 2012 rik [Report on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2012]*. Retrieved from www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/.../Visnovok_2012.pdf [in Ukrainian].
6. Accounting Chamber of Ukraine (2014). *Zvit pro vykonannya Derzhavnoho byudzhetu Ukrainy za 2013 rik [Report on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2013]*. Retrieved from www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/.../Bul_6_mis_2013.pdf [in Ukrainian].
7. Kovalska, E. M. (2012). Sotsial'nyy zakhyst naselennya Ukrainy: stan, problemy ta perspektyvy [Social protection of population of Ukraine: state, problems and prospects]. In *Perspektivnyye nauchnyye issledovaniya-2012 [Promising scientific research-2012]*. Proceedings of the International Conference, 2012, February 17-25. Sofia: Byal GRAD-BG, 2012. Retrieved from http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Economics.htm [in Ukrainian].
8. Libanova, E. M. (Ed.). (2006). *Natsional'na sistema zahal'noobov'yazkovoho derzhavnoho sotsial'noho strakhuvannya: suchasni problemy ta stratehiya rozvytku [The national system of compulsory state social insurance: current problems and development strategy]*. Kyiv: Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].
9. Novosel'ska, L. I., & Oliyarnyk, M. P. (2006). Napryamky vdoskonalennya systemy zahal'noobov'yazkovoho sotsial'noho strakhuvannya [Directions of improving of the general compulsory social insurance system]. In *Naukovyy visnyk Natsional'noho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 16(1)* (pp. 438-441). Lviv. Retrieved from www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/16_1/438_Novoselska_161 [in Ukrainian].
10. Pohaydak, O. B. (2012). Osoblyvosti rozvytku systemy zahal'noobov'yazkovoho derzhavnoho sotsial'noho strakhuvannya yak elementu nadiynosti zakhystu lyudey pratsi ta yakosti zhyttya v umovakh transformatsiyanoi ekonomiky [Features of development the system of general compulsory state social insurance as an element for safety of protection people and quality of life in a transformation economy]. *Ekonomichnyy visnyk Donbasu – Economic Bulletin of Donbass*, 27(1), 122-129. [in Ukrainian].
11. Supreme Council of Ukraine. (2003). Pro zahal'noobov'yazkove derzhavne pensiyne strakhuvannya [On Mandatory State Pension Insurance]: Law of Ukraine, adopted on 2003, July 09, 1058-IV. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 49-51, art. 376. [in Ukrainian].
12. Supreme Council of Ukraine. (1999). Pro zahal'noobov'yazkove derzhavne sotsial'ne strakhuvannya vid neshchasnoho vypadku na vyrobnytstvi ta profesynnoho zakhvoryuvannya, yaki sprychynly vtratu pratsezdatsnosti [On compulsory state social insurance against accidents at work and occupational diseases that caused disability]: Law of Ukraine, adopted on 1999, July 23, 1105-XIV. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 46-47, art. 403. [in Ukrainian].
13. Supreme Council of Ukraine. (2000). Pro zahal'noobov'yazkove derzhavne sotsial'ne strakhuvannya na vypadok bezrobittya [On Compulsory State Social Unemployment Insurance]: Law of Ukraine, adopted on 2000, November 23, 1533-III. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 22, art. 171. [in Ukrainian].
14. Supreme Council of Ukraine. (2001). Pro zahal'noobov'yazkove derzhavne sotsial'ne strakhuvannya u zv'yazku z tymchasovoyu vtratoyu pratsezdatsnosti ta vytratamy, zumovleny my pokhovannyam [On Mandatory State Social Insurance against temporary disability and expenses related to burial]: Law of Ukraine, adopted on 2001, January 18, 2240-III. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 14, art. 71. [in Ukrainian].
15. Supreme Council of Ukraine. (2011). Pro zbir ta oblik yedynoho vnesku na zahal'noobov'yazkove derzhavne sotsial'ne strakhuvannya [On the collection and accounting of a single fee for obligatory state social insurance]: Law of Ukraine, adopted on 2010, July 08, 2464-VI. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 2-3, art. 11. [in Ukrainian].
16. Sydoruk, A. A. (2012). Teoretychni aspekty derzhavnoho sotsial'noho strakhuvannya [Theoretical aspects of public social insurer Theoretical aspects of state social insurance]. *Ukrayins'kyi sotsium – Ukrainian Society*, 3, 105-120. [in Ukrainian].
17. Telichko, N. A. (2014). Rozvytok ta optymizatsiya finansovoho mekhanizmu sotsial'no strakhuvannya v Ukraini [Development and optimization of the financial mechanism of social insurance in Ukraine]. *Ekonomichnyy visnyk Donbasu – Economic Bulletin of Donbass*. 1. 104-109. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecvd_2014.118.pdf [in Ukrainian].

Kozoriz G. G. Directions for increasing the effective functioning of the social insurance system in Ukraine.

Is determined that social insurance system in Ukraine by the principles of construction meet international standards however significantly differs from those operating in developed countries. The domestic system of social insurance differs both in quantitative parameters of functioning, and quality of social services.

Based on the analysis of indicators that characterize the results of the system functioning of social insurance, is established its dependence on the general state of the national economy. The main attention is paid to the definition of relationship of parameters of functioning of the system of social insurance with indicators of macro- and microeconomic nature.

Dependence of system of social insurance with macroeconomic indicators such as the nature of the solvency of the population, level of shadow economy, the budget deficit and so on is proven.

Microeconomic indicators define the internal problems which are incorporated in the system of social insurance. These issues include: a) inconsistency of legal framework of social insurance; b) frequent changes in legislation on which social insurance is based; c) - the lack of analytical predictions about possible changes in economic, political, energy situation in the country and their impact on social security; e) lack of strategic directions of the social insurance system.

The main focus of paper is given to substantiation of ways for improving the efficiency of the social insurance system through the use of intrastate opportunities and elimination of existing deficiencies present.

In Ukraine, has been formed negative trend of increased spending from the state budget for social insurance. Constantly are increasing subsidies to the Pension Fund for payment of pensions to the population of Ukraine. Based on the research we substantiate the necessity of improving organizational and financial management of social insurance funds in the following areas: a) creation of general economic conditions for the establishment of an effective system of social security; b) improvement of mechanisms social security; c) promotion of voluntary health insurance, including accumulative pension system.

We indicate ways of implementing these directions that envisage the need to create an attractive business environment, reduction of inflation, legalization of employment of citizens, reduction of unwarranted expenses of insurance funds.

An important directions of reformation of social insurance system is defined as the introduction of health insurance and social the provision of further development of private pension insurance, promotion of corporate social insurance.

Considerable attention is paid to the role and functions of information policy to ensure the development of social insurance.

Key words: insurance, social insurance, pension insurance, insurance funds reforming.

Козоріз Г. Г. Направления повышения эффективного функционирования системы социального страхования в Украине.

Определены проблемные вопросы организационно-финансового характера, снижающие эффективность функционирования и тормозящие развитие системы социального страхования в Украине. Основное внимание уделено исследованию динамики расходов на социальное и пенсионное обеспечение граждан из государственного бюджета. Обоснованы стратегические направления совершенствования системы социального страхования и механизмы их реализации в Украине. Выявлена связь между макроэкономическими показателями, характеризующими результаты функционирования национальной экономики и развитие системы социального страхования. Основное внимание обращено на наличие в Украине факторов макроэкономического характера, которые негативно влияют на развитие системы социального страхования, а именно: частые изменения в законодательной базе, которая должна обеспечивать эффективное развитие социального страхования в стране; противоречия между государственной политикой социального страхования и механизмами ее реализации в реальной экономике; отсутствие средне- и долгосрочной государственной стратегии развития системы социального страхования. На основе проведенного анализа динамики расходов из государственного бюджета Украины на формирование фондов социального страхования обоснована необходимость совершенствования организационно-финансовых методов управления ими.

Ключевые слова: страхование, социальное страхование, пенсионное страхование, страховые фонды, реформирование.

Козоріз Григорій Георгійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ (e-mail: kozoriz@i.ua).

Надійшло 03.11.2014 р.